

Entita

Entita förekommer sparsamt i lövskogar, trädgårdar och parker. Arten har minskat starkt sedan 1970-talet, men beståndet har stabiliserat sig under 2000-talet. Den lägre populationsstorleken i nuvarande skogslandskap kan troligen förklaras av en generellt minskande lövträdsandel i kombination med allt mera enskiktade skogar. Stannfågel.

Ekologiska krav

Entitan är en utpräglad lövskogsfågel som påträffas i ädellövskogar, strandskogar, ekhagar, igenväxande hagmarker, lövdungar, parker och trädgårdar. Den föredrar flerskiktade, gärna högvuxna skogar med inslag av äldre träd och med ett välutvecklat buskskikt. Ek- och hasseldominerade skogar och dungar, samt alkärr med videsnår, hör till de miljöer som ofta utnyttjas. I sydligaste Sverige är bokskog en viktig miljö. Reviren är relativt stora för en småfågel, i genomsnitt omkring 5 hektar men de kan vara upp till 20 hektar. Entitan är en utpräglad stannfågel och rör sig inte långt från kläckningsplatsen; ungfågarna sprider sig sällan mer än 5 km från födelseplatsen och etablerade fåglar lämnar därefter inte sitt revir. Arten är känslig för fragmentering och har svårt att etablera sig i isolerade skogsområden.

Entitan är hålhäckare, men kan inte själv hacka fram sitt hål utan är beroende av miljöer som erbjuder naturliga hål. Lämpliga håligheter kan uppstå vid grenbrott, rötskador med mera. Ingången ska vara trång och boträdet är vanligtvis levande. Den konkurrerar med andra mesar (särskilt blåmes) om boplatserna och får ofta hålla tillgodo med sämre håligheter.

Utbredning och regionala skillnader

Utbredningen omfattar Götaland och Svealand norrut till Dalälven med enstaka förekomster längs Dalälven upp till Siljan samt längs kusten i Gästrikland. Saknas på Gotland, i de större slättbygderna samt i en stor del av skärgårdarna.

Indikator på skyddsvärd skog

Arten häckar ofta i skogar som är svagt eller inte alls påverkade av skogsbruk. Särskilt i Svealand ofta i skogar som har höga naturvärden och utgör skogliga värdekärnor eller utvecklingsmarker. Den förekommer emellertid också i unga lövskogar som inte har höga skogliga naturvärden.

Faktorer som missgynnar eller hotar arten

Arten missgynnas av konventionellt skogsbruk genom minskad förekomst av risiga,

flerskiktade skogar liksom av avverkning av lövträdsrika kantzoner. Entitans dåliga spridningsförmåga gör den känslig för fragmentering.

Entitan är konkurrenssvag gentemot andra mesar, särskilt mot blåmes. I områden med brist på lämpliga bohål drabbas arten ofta hårt.

Behov av hänsyn – allmänt

I normalfallet är god miljöhänsyn tillräckligt. Genom att satsa på löv och spara flerskiktade skogar i inägomarken får man ett ljusare landskap och gynnar såväl entita som många andra lövträdsberoende arter som till exempel stjärtmes och mindre hackspett.

Miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder

- Lämna spridda lövträd som hänsynsträd, eller ännu hellre samlade i grupp som hänsynsytor.
- Spara ädellövträd, särskilt ek och bok, vid gallring och avverkning.
- Spara hålträd, döda och döende träd.
- Lämna funktionella kantzoner av lövträd mot bäckar, sjöar, kulturmarker och liknande. Gynna lövet i kantzonen genom att selektivt avverka gran.
- Spara buskar och lövträd vid förröjning inför gallring och slutavverkning.
- Gynna lövträd, björk, al, sälg, rönn och andra lövträd vid röjning och gallring.

Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten

- Ta bort inväxande granar. Detta är särskilt lämpligt i anslutning till öppet kulturlandskap, i igenväxande hagmarker och dungar invid bebyggelse.
- Spara trädridåer och små dungar i jordbrukslandskapet. Dessa är viktiga mellanlandningsstationer i samband med ungfågelspridningen.
- Entitan utnyttjar gärna holkar. Sätt två holkar nära varandra (10–20 m) för att en holk ska finnas kvar när det dominanta blåmesparet tagit en holk. Ingångshålets diameter bör vara 25–28 mm för att utestänga talgoxe och flugsnappare.

Områdesskydd och frivilliga avsättningar

Häckande entita är i allmänhet inte i behov av områdesskydd eller frivilliga avsättningar. Särskilt i den norra delen av utbredningsområdet förekommer arten emellertid ofta i skogar med hög biologisk mångfald, gör därför gärna avsättningar i flerskiktade, lövdominerade bestånd.

Skogsvårdslagstiftningen

- Ta inte bort äldre vindfällen, högstubbar och torrakor, äldre träd vid ägo gränser och myrstackar, äldre lövträd (särskilt asp) i barrskog m.m., spara hålträd och andra biologiskt värdefulla träd, hassel, lind, lönn, ask och alm, eller bärande träd (SKVFS 7:8).
- Undvik skogsbruksåtgärder som kan skada hänsynskrävande miljöer, som t.ex. örtrika områden längs bäckar eller andra vattendrag, kärr och småvatten, områden vid källor eller källpåverkad mark, strand- och sumpskogar med naturskogskaraktär, äldre hassellundar, brynmiljöer, äldre skogsbeten samt igenvuxna hagmarker eller lövängar (SKSFS 7:17).
- Lämna funktionella skyddszoner med träd och buskar mot hänsynskrävande miljöer, som bäckar, raviner, myrar och sumpskogar, kulturmiljöer m.m. (SKSFS 7:21).
- Lämna en skyddszon utmed sjöar, vattendrag, kulturmiljöer eller mot öppen

jordbruksmark oplanterad eller planterad med löv (SKSFS 7:22).

- Det är förbjudet att omvandla bestånd med ädellövskog till annan skog. Om man avverkar, förutom vid röjning eller gallring, ska man anlägga ny ädellövskog på området (SVL 25 §).
- Anpassa hyggena efter terrängen, sträva efter att göra mindre hyggen (SKSFS 7:10).

Lästips

Artfakta för entita. ArtDatabankens webbplats,
<http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/103020>.

Populationsstorlek: 120 000 par

Populationsutveckling:

1980–2012: minskning 50 %

2001–2012: stabil

Rödlistestatus 2015: Livskraftig (LC)

Fågeldirektivets Bilaga 1: Nej